

Joanna Gondek
Bogusław Pranszke

DLA GIMNAZJUM

Fizyka 2

ZBIÓR ZADAŃ

Ciecze i gazy

GDAŃSKIE WYDAWNICTWO
OŚWIATOWE

Spis treści

Od redakcji 5

Teoria i zadania

Ciecze i gazy 21

    Ciśnienie: zadania 14-28, 37

    Ciśnienie cieczy: zadania 1-6, 29-36, 38

    Ciśnienie powietrza: zadania 39, 40

    Siła wyporu: zadania 7, 8, 10-12, 45-48, 50-58

    Pływanie ciał: zadania 9, 12, 13, 41-44, 49, 51-62

Rozwiązania

Ciecze i gazy 63

Odpowiedzi

Ciecze i gazy 102

Od redakcji

Niniejszy zbiór zadań powstał z myślą o tych wszystkich, dla których rozwiązanie zadania z fizyki nie polega wyłącznie na mechanicznym przekształceniu wzorów i podstawieniu do nich danych. Dla autorów książki istotne było skupienie się na tym, co w fizyce najważniejsze, czyli na ukazaniu zjawiska fizycznego i przekonaniu, że można je wyjaśnić, logicznie rozumując i posługując się podstawowymi prawami fizyki.

Wiele osób potrafi rozwiązać typowe zadania z fizyki, a mimo to ma poczucie, że tak naprawdę fizyki nie rozumie. Dlatego zamieszczone w książce rozwiązania ukazują krok po kroku każdy etap rozumowania i uczą świadomego stosowania wzorów. Nie przypominają uczniowskich rozwiązań z zeszytu czy tablicy, więc raczej nie posłużą jako gotowe wzorce do przepisywania. Aby zapisać rozwiązanie zadania w typowy sposób, uczeń będzie zmuszony do zrozumienia podanego w zbiorze rozwiązania.

Książka została podzielona na trzy części. W pierwszej zamieszczono **wstępy teoretyczne i treści zadań** do poszczególnych działów. Są wśród nich krótkie pytania testowe oraz zadania otwarte. Kolejna część zawiera **szczególne rozwiązania** do wszystkich zadań otwartych. Na końcu zamieszczono **odpowiedzi** do wszystkich zadań.

Symbolem $\circ$ oznaczono zadania wykraczające poza zakres materiału omówionego w podręczniku *Fizyka z plusem cz. 2*.

Ciśnienie hydrostatyczne — ciśnienie spowodowane siłą nacisku wywieraną przez nieruchomą ciecz. Ciecz wywiera nacisk sama na siebie (górne warstwy cieczy wywierają nacisk na warstwy znajdujące się niżej) i na ścianki naczynia, w którym się znajduje. Ciśnienie hydrostatyczne jest równe iloczynowi wartości przyspieszenia grawitacyjnego g , gęstości cieczy d i wysokości słupa cieczy h nad miejscem, w którym wyznaczane jest ciśnienie, czyli

$$p_{\text{hyd}} = dgh.$$

Wzór ten wynika z podstawowej definicji ciśnienia $p = \frac{F_{\text{nacisk}}}{S}$.

Przykład

W naczyniu o polu podstawy S znajduje się ciecz. Wysokość słupa tej cieczy wynosi h .

Ciecz naciska na dno naczynia, ponieważ jest przyciągana przez Ziemię. Ciężar cieczy o masie m ma wartość $F_{\text{ciężar}} = mg$. Taką samą wartość ma siła, z jaką ciecz naciska na dno naczynia: $F_{\text{nacisk}} = mg$. Masę cieczy można wyrazić przez iloczyn jej gęstości d i objętości $V = Sh$, czyli $m = dV = dhS$. Zatem ciśnienie hydrostatyczne wywierane przez ciecz na dno zbiornika można zapisać jako

$$p_{\text{hyd}} = \frac{F_{\text{nacisk}}}{S} = \frac{dhSg}{S} = dhg.$$

Takie ciśnienie wywiera ciecz także na ścianki boczne naczynia tuż przy dnie.

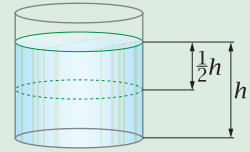
Na głębokości $\frac{1}{2}h$ w cieczy panuje ciśnienie hydrostatyczne (ciśnienie wywierane przez ciecz znajdującą się powyżej) o połowę mniejsze niż tuż przy dnie, bo $p_{1\text{hydr}} = dg\frac{1}{2}h = \frac{1}{2}p_{\text{hyd}}$. Takie ciśnienie wywiera ciecz także na ścianki naczynia na rozważanej głębokości.

Wynik ten można otrzymać, wychodząc bezpośrednio od wzoru definiującego ciśnienie $p_{\text{hyd}} = \frac{F_{\text{nacisk}}}{S}$. Masa cieczy znajdującej się nad poziomem $\frac{1}{2}h$ wynosi $m_1 = dV_1 = \frac{1}{2}hdS$, więc wywierany przez tę ciecz nacisk ma wartość $F_{1\text{nacisk}} = m_1g = \frac{1}{2}hdSg$. Zatem ciśnienie wywierane przez tę ciecz wynosi

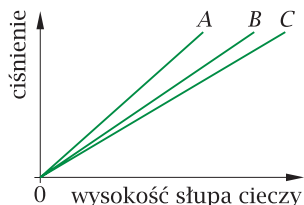
$$p_{1\text{hydr}} = \frac{F_{1\text{nacisk}}}{S} = \frac{\frac{1}{2}hdSg}{S} = \frac{1}{2}hdg = \frac{1}{2}p_{\text{hyd}}.$$

Prawo Pascala

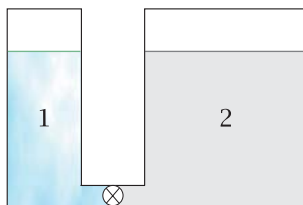
Zewnętrzna siła nacisku działająca na ciecz (czyli siła, której źródłem nie jest sama ciecz) powoduje wzrost ciśnienia wywieranego na ciecz i ścianki naczynia. Wzrost ten jest w każdym miejscu cieczy i ścianek naczynia jednakowy. (Czasem używa się określenia, że ciśnienie wywierane przez tę zewnętrzną siłę przenosi się bez zmiany wartości na całą ciecz i ścianki naczynia).

5. Za pomocą wykresów oznaczonych literami A, B, C przedstawiono zależność ciśnienia hydrostatycznego od wysokości słupa rtęci o gęstości $13\,600 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, ropy naftowej o gęstości $900 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ oraz wody o gęstości $1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$. Wykresy A, B, C dotyczą odpowiednio:

- A. rtęci, wody, ropy naftowej   C. ropy naftowej, rtęci, wody
 B. wody, ropy naftowej, rtęci   D. rtęci, ropy naftowej, wody
6. Dwa naczynia połączone rurką z zamkniętym zaworem i wypełniono różnymi niemieszającymi się cieczami (patrz rysunek). Poziomy cieczy w obu naczyniach znajdują się na takich samych wysokościach. Gęstość cieczy w naczyniu 1 jest większa od gęstości cieczy w naczyniu 2. Po otwarciu zaworu rozdzielającego naczynia:

- A. nic się nie stanie, ponieważ wysokości słupów cieczy w obu naczyniach są takie same
 B. ciecz w naczyniu 2 ma większą objętość niż ciecz w naczyniu 1, więc część cieczy z naczynia 2 przeleje się do naczynia 1, tak aby ciecze w obu naczyniach miały taką samą objętość
 C. w naczyniu 1 jest ciecz o większej gęstości, więc jej część przeleje się do naczynia 2, tak aby ciśnienie w obu naczyniach na wysokości zaworu było takie samo
 D. ciecz z naczynia 1 przeleje się do naczynia 2, tak aby wartość siły nacisku cieczy na dno w obu naczyniach była taka sama
7. Drewniany klocek pływa częściowo zanurzony w wodzie. Wartość ciężaru klocka w porównaniu z wartością działającej na klocek siły wyporu jest:
- A. większa   B. mniejsza   C. taka sama   D. nie wiadomo
8. Klocek o masie 2 kg pływa, wystając nad powierzchnię cieczy. Wartości ciężaru i siły wyporu działającej na klocek wynoszą odpowiednio:
- A. 20 N i 20 N   B. 2 N i 2 N   C. 20 N i 2 N   D. 20 N, nie wiadomo
9. Klocek, wykonany z substancji o gęstości $1300 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, włożony do cieczy o gęstości $1400 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$:
- A. będzie pływał częściowo zanurzony w cieczy
 B. będzie pływał całkowicie zanurzony w cieczy
 C. opadnie na dno zbiornika, w którym znajduje się ciecz
 D. jest zbyt mało danych, aby określić, co się stanie

